

- O, kwam er van Tonius' lippen.
- Niet góed, weifelde Sabiene.
- Je geniet er van zonder begrip, ging de meester voort. Hij leunde, met voorgebogen lijf, op zijn wandelstok; zijn hand lag, betoogend, open.
- Jullie zijn menschen, die kunnen profiteeren van de wetenschap, die het fundament is van alle inzicht. Ik zal je helpen om tot begrip te geraken: het begin daarvan moet zijn....
- Lezen leeren, meende Tonius.
- De meester wist niet wat van die woorden te denken. — Juist, zeide hij strak: lezen leeren.
- Tonius ging zich een pijpje stoppen. De meester zag toe.
- De samenhang in de natuur, vervolgde hij, is overweldigend. Het is grootsch, het Leven. Want de natuur is niet alles; er is een stelsel, een fijn raderwerk: de samenleving der menschen, — gemaakt door de natuur, door hèn beïnvloed. En dat is zoo moeilijk, zoo ontzettend moeilijk te begrijpen — Daarmee ben ik ook nog lang niet klaar....
- Tonius blies de tabaksblaadjes van zijn mouw, die hij bij het stoppen gemorst had. — Pff, pff, deed hij. En nog eens: a-pff, pff. Dan schraapte hij de keel en stak omzichtig het pijpje aan.
- De menschen, vroeg hij, tusschen hevige halen, die in lipplofjes eindigden, door; zijn die nog moeilijker te begrijpen, meester? Ja, dat zal wel. Dat zal zéker wel....
- Heb je daar wel eens over nagedacht?
- Neen, bekende Tonius: dat niet. Maar ik wil wel gelooven dat het nóg moeilijker is....
- En mooier ook, vulde de meester aan. Ik zal eens een voorbeeld geven, een eenvoudig voorbeeld. Zie eens naar den graaf hier, die jong is en rijk, en doen kan wat hij wil. Hij heeft een kasteel met prachtig domein, maar ziet er bijna niet naar om.
- Tenminste, — meende Sabiene.
- Jij, Tonius, bent zijn moezenier; je verzorgt zijn bezit. Ik ben schoolmeester in het dorp....
- Dat is waar, meester, zeide Tonius. Zeker, dat is waar....
- En nu is het mooie, ging de meester voort, hoe onze drie levens in elkaâr grijpen en verband houden. Dat kan elk oogenblik veranderen, of een einde nemen. Daar zijn tweedracht, jaloezie, en nog veel andere invloeden, waar wij geen zeggen over hebben. En de Dood....
- Nèt, meester, beaamde Tonius. Nèt — Hij zag naar Sabiene, of die ook begreep hoe moeilijk het leven kan zijn. Zij stonden zwijgend bijeen en wisten niet wat nu te gaan zeggen. De meester richtte zich hoog op; zijn stok maakte een breeden zwaai door de lucht, dat het suisde.
- De wijsgeeren, zeide hij, luider dan zoeven, hebben de taak ge-